

EKLÅNGEN FÖRR OCH NU

Information från projektgruppen Nr. 7 December 2011

Livet på Eklångens gård för 77 år sedan

Björn och Fred Hallberg har i sin ägo en dagbok som deras far Sylve Hallberg förde fr.o.m. 14 mars 1934 t.o.m. 25 februari 1936.

Sylves mor hade tagit över gården 1934 och Sylve brukade den fram till 1963.

Sylve noterar med snygg handstil dagligen vädret, arbetsuppgifter, arbetsresultat, arbete med kreaturen, kalvningar, arbete med gården, inköp, skördresultat, fångster och jakt. Han berättar också vilka som besökt gården och om sina stadsresor.

Här är ett urval:

LÖRDAGEN DEN 28 APRIL 1934

"Den varmaste dagen hittills. Ma´ var till staden. Svenskharvat med två par 2 man frösått-förm. 1

par svenskharvat 1 par ringvältat på grönfoderstycket och lättharvat på försådden i havren. 1 man sått på vallbråttet vårvete. Ego kört gödsel till jordgubbsland och gurkhöten och räfsat likaså Pauline. Rörarbetarna lagt ned Hoffmans-brun och avloppet. Var ute och tittade efter huggormar men såg ingen. Sköt en dopping. Båten slutmålad. Svanorna borta hela dagen men återkommo på kvällen. Voro ute hela kvällen och snyggade upp vid hönshuset. Svanorna kommo simmande i fullmånstrimman. Hönsen värpte 15 ägg."

TORSDAGEN DEN 17 MAJ 1934.

(Sedan början av april håller man på med att renovera huset samt bygga en väg.)

"Samma antal arbetare samt mina vägarbetare summa 12 st. Något blåst men vackert. Ska slutvältra på Hylläng och Dyjorden, samt sätta färdigt

Sylve 1931

Baksidestext på fotot till vänster: "Togs av Håkan strax innan jag for med motorcykeln från Sävsjö. Det var sista gången vi träffades. Håkan dog 25/11 -31."

Håkan var Sylves bror. Sävsjö var en skola med lantbruksutbildning.

potatisen i trädgården, ska först rullharva. I går kväll hördes skott ovanför Svartvik, jag begav mig dit och kom rakt på en krypskytt men det var för mörkt att hugga honom. Idag var Cement-Karlsson ute med en man. Min spis är färdig, likaså diskbänken i serveringsrummet. Klippt gräsmattan mellan gamla slambrunn och trädgårdsgången. Arbetarna ställa till bra så att Knut går ut inne i salongen. Regn på eftm. på förm. storm. Elden vid vägbygget tog fart och det höll på att bli skogsbrand.

Var uppe ovanför Svartviken på kvällen, det regnade och endast 1 morkulla visade sig. 15 ägg.

FREDAGEN DEN 18 MAJ 1934

"Voro inne till staden Eskilstuna och flyttade över 1000 kr. till checkräkning och sade upp 2500. Hämtade våra motböcker och tog ut på min. Köpte slang till assurancesprutan, träffade Bingel och Karins väninnor. Var ute och tittade till kvigorna vid Djorden, hittade det gamla röset antagligen en grav. Var med byggmästarens pojke på morkulljakt vid Årlabäcken. Idag färdigsatt potatisen vid Grindstugan och sådde havre halva biten. Vårsådden definitivt avslutad. Kört bort ris från stallbacken och barkat krak något hundratal. Arbetarna fritt eftm. i stället för 1:a maj likaså i morgon förm. Ma's Karlsson här några timmar. Vattnet påsläppt i de nya ledningarna. Pauline invigde WC. 15 ägg. Ma' invigde kran."

FREDAGEN DEN 18 OKTOBER:

"Kört in klöverfrö. Varit till staden och väntat på Lill-Pelle skulle kommit 4.30 men kom först 9. Sågo Kristina under tiden." ("Lill-Pelle" var antagligen en hund)

MÅNDAGEN DEN 24 DECEMBER. JULAFTON.

"Snöat under natten och något frost. Sladdat vägen och gjort ren en del maskiner. Mycket trevlig julafton.

TISDAGEN DEN 25 DECEMBER. JULDAGEN.

"Mera snö. Ma' var uppe i går till statarne med julklappar till ungarna. En härlig promenad till platsen där vi fällt timmer. En god julmiddag med borgskum.

ONSDAGEN DEN 26 DECEMBER. ANNANDAGEN.

"Folket här på kaffe alla utom Karlssons. Ma' sjöng för dem och Ego spelade ett tag."

1935

SÖNDAG 26 JANUARI

"Ma' och Ego åkte skidor till Stålbåga. Pelle drev 1 timme, vi sågo räven på 200 m. håll när han gick

Sylve sedan han övertagit gården. Kanske skriver han dagboken.

över vid Vikingön. Hämtat rävskinnet hos slaktaren, det ska min fru ha om jag får någon."

(Den sistnämnda kommentaren är ovanligt personlig.)

Sylve kommenterar heller aldrig händelser som inte direkt har med gården och gårdens skötsel att göra. Utom i ett enda fall.

Det är den 15 januari 1935.

"Saaromröstningsresultatet hörde vi radio kl. 8.00. Över 90 % majoritet för Tyskland."

(Saaromröstningen var en folkomröstning i Saar, vid den tysk-franska gränsen, huruvida medborgarna i Saar ville tillhöra Tyskland eller Frankrike.)

1936

I januari pågår arbete med isstack. Man sågar upp och hämtar is från sjön och lagrar den under sågspån för att ha till hands för kylning efter vintern. ■

Sylve Hallberg var född 1908 och avled 1963. Gården arrenderades då ut. Björn och Ann-Sofi Hallberg tog över 1979.

Sigge, Bertil, Helmer och Erik.

Bilden t.h. Besökare vid
Gården med fin bil.
Nedan t.h. Hilmer Karls-
son med häst.

Bilder från 30-talets Eklången

Bertil Johansson med sönerna Lennart och
Bengt vid statarlångan Eklångens Gård.

Eklångens Gård Kassajournal för jordbrukare 1953

Sylve Hallberg förde bok över löner och anställda.

Här har vi dragit ur utgifter för kolumnerna "Års- och månadslöner" samt "Daglöner" 1953.

Utgifter för löner

Datum 1953	Anställd	Månadslön	Daglön
Jan	Sigge	367:70	
	Bertil	302:08	
	Hilmer	279:90	
	G.J.	144:80	
	Hilmer	15:62	
	Förskott	500:-	
Feb	Sigge	423:-	
	Bertil	351:70	
	Hilmer	181:25	
	G.J.	190:40	
	Förskott	500:-	
	Mars	Hilmer	280:74
G.J.		158:70	
Förskott		400:-	
Sigge		373:90	
Bertil		337:68	
April	Sigge	529:80	205:-
	Bengt-Erik		
	Bertil	355:64	
	Hilmer	349:61	
Maj	G.J.	199:60	
	Sigge	470:-	29:55
	Fru Sigge		
	Bertil	389:45	
	Hilmer	321:33	
	G.J.	217:70	
Förskott april	400:-		
Juni	Förskott maj	400:-	
	Sigge	367:70	
	Bertil	304:74	
	Hilmer	250:05	
	G.J.	237:30	
	Semester Sigge		462:78
	Semester Bertil		389:58
	Hilmer	295:50	
	G.J.	218:82	
	Fru Sigge		37:68
Förskott juni	150:-		
Juli	Sigge	337:50	
	Bertil	247:36	
	Hilmer	193:95	
	G.J.	175:10	
	Förskott	500:-	

Datum 1953	Anställd	Månadslön	Daglön
Aug	Sigge	653:10	
	Bertil	422:04	
	Hilmer	312:30	
	G.J.	211:10	
	Förskott	500:-	
	Fru S		16:-
	Sigge	568:40	134:85
	Fru S		
	Bertil	534:81	
	Hilmer	415:73	
	G.J.	341:-	
Fru Sigge 4/8		16:-	
Förskott	500:-		
Sept	Sigge	628:40	87:67
	Fru Sigge		
	Bertil	488:48	
	Hilmer	469:91	
	G.J.	404:70	
Okt.	Förskott	500:-	
	Sigge	459:15	
	Bertil	426:20	
	Hilmer	345:06	
Nov.	G.J.	165:20	
	Sigge	414:20	
	Bertil	359:26	
	Hilmer	257:85	
	Förskott	500:-	
	G.J.	209:25	
Dec.	Hilmer	48:50	
	Sigge	392:50	
	Bertil	322:24	
	Hilmer	319:57	
	G.J.	143:60	
	Totalt Löner	23887:53	605:15
Totalt Årsslut	60283:73		

1955 var totala lönesumman 24076:62 kronor

Det här fotot är taget vid Kvarntors skola kring sekelskiftet, och det är inte omöjligt att Karl-Alfred finns med på fotot. Tyvärr har vi inte ett enda namn på barnen.

SKOLPOJKEN KARL-ALFRED SOM BÖRJADE SKOLAN 1893

Nedanstående är en avskrift från "Memoarer av mig själv" en handskriven text av diversearbetaren Karl Alfred Karlsson f. 17/9 1886. Han föddes på Karlsborg i Eklången.

Originalen har lånats ut av Carl-Eric Carlsson f. 28/6 1920, son till Karl-Alfred.

Avskriften är gjord i april 2011 inom projektet "Eklången förr och nu".

I avskriften har vi behållit de ev. stavfel, interpunkteringar, strykningar m.m. som finns i originalet.

I sin text berättar Karl Alfred Karlsson om sin skoltid i Eklången. Han bör ha börjat i skolan 1893 och slutat 1899.

Koppartorps skola var ännu inte byggd så Karl Alfred fick traska till Kvarntorp.

Skollärarinnan Josefina Ek var född 1857-09-30 i Skaraborg och bodde i skolhuset tillsammans med sin moster Johanna Nilsson, född 1833-03-25,

” Skoltiden

Jag som andra började skolan då jag fyllt 7 år. Jag gick i Kvarntorps skola hela min skoltid 6 år Småskolan 2 år, samt 4 år i folkskolan (storskolan) Vi hade varannandagsläsning sommarhalvåret Vinterhalvåret hade småskolan ledigt så den terminen gick folkskolans elever varge dag.

Från Karlsborg hade vi ½ mil (en mil per dga) att gå till skolan, fick gå hemifrån kl. 6.30 på morgnarna för att hinna fram till kl. 8 då skolan började. På sommaren slutade vi skolan kl. 15.30 på vintertiden kl. 15, så på hösten och vintern var det mörkt innan vi kom hem. (Någoting för nutidens skolbarn att tänka på-)

Jag var mycket inträserad av skolan, ville ej försaka en enda dag så vida jag var frisk, undantag av någon ovädersdag med snöyra på vintern så man ej kunde komma fram.

Vår lärarinna hette Josefine Ek, en mycket nitisk och förståndig kvinna, hon var från Västergötland närmare bestämt hennes födelseort var Kollands ö i Väneren. Vi barn hade mycket stor respekt för henne, och tyckte nog hon var alltför strängd, ja till o. m. elak. Jag hade nog lite tungt för att lära och fatta saker och ting. I synnerhet innanläsning (modersmålet) Kommer särskilt ihåg, jag skulle säga bordet står på golvet! Det blev borde står på golve det är fel sade hon! Säg lika som jag, vilket jag gjorde flera gånger efter varan, såja nu går det bra, men jag kunde inte förstå skillnaden men ljusnade till sist men det tog sin tid – De ämnen jag tyckte bäst om var kristendomskunskap, geografi, svensk-historia räkning, skrivning samt ritning och slöjd – Mins en avgångsexamen från tredje kl till fjärde vi förhöordes ju då i alla ämnen, bland annat fick vi för skolrådets ordf. prosten Asklund (då varande för Stenkvista å Ärla församl.) visa upp våra ritböcker och han då han synade min, passade vår lärarinna på och visade en annan ritbok, som hon hade i sitt förvar där jag hade ritat av fåglar och många andra djur från skolans plancher, det hade jag ritat på raster och lediga stunder. Jag kunde inte förstå varför hon skulle visa detta stod nog som ett levande frågetecken men då prosten sett över det hela fick jag komma fram till honom och med handen på mitt huvud sade han dessa ord – Du är mycket duktig med ritning och teckning med dessa goda handlag borde du få en högre utbildning, må Gud välsigne dig min käre gosse

Efter examens slut, blev jag inkallad i lärarinnans rum, där prosten gav mig ett igenlackat kuvert med orden, detta får du, men öppna det ej förän du är hemma! Detta kuvert innehöll en 2 kr. samt 3 enkronor samt en brevlapp skriven av vår lärarinna, där stod, av dessa slantar är 2 kr. från skolrådet, en kr. fr. prosten Asklund, en fr. patron Lundgren på Tummelsta samt en kr. från mig. Jag ska taga ut en postsparbanksbok och så skall du sätta in dessa pengar på den så slarva inte bort dem. Några dagar därefter fick jag på posten ett kuvert med innekiggande bankbok med ett enkronorsmärke insatt, samt ett kort med inskrift från din lärarinna, detta var min första sparbanksbok

Som nämnt vi hade lång skolväg men det hindrade inte att jag stannade kvar hos vår närmaste granne, som då hade både fl. och pojkar i skolådern, vi skulle naturligtvis leka och dryfta dagens händelser, glömde så bort tiden- på hösten blev det ju fort mörkt. Och mörkrädd som man var, så vågade

man inte gå hem ensam utan någon av kamraternas föräldrar fick låv följa med genom skogen

Vägen gick nämligen genom en tät skogsbacke och där såg man i fantasin spöken på ljusa dagen inte undra på när det blev mörkt man var rädd.

Det berodde nog på, man blev skrämdd från tidigare barnår för troll och spöken av olika slag och detta satt kvar ända till 15 års åldern – Som nämnt jag ville ej försumma skolan. Vaknade nästa alltid själv om morgnarna, läste så över mina läxor ett slag, sedan äta lite frukost om tiden tillät, annars var det slänga massäcksväskan på ryggen och stoppa samt lägga en fläskbit mellan ett par brödbitar och äta när man gick.

Så gick skoltiden, ett år emellan, så började s konfirmationsskolan. Det året fick jag börja arbeta för fullt alvarv var då 13 år min bror Henning 11 år Då fick vi följa med far till skogen, vi började i tober och varade till den 1sta april – Högg ved hela tiden, gallrade ut skogen i gårdens beteshagar, Då höggs 3 alnars-fam som det då hette vi högg 1,5 fam pr dag, en fam för far en halv för oss räknat. Betalningen var då 1:50 per fam, tillsammans = 2:25. För att uppmuntra oss fick vi 5 öre var pr dag vilket vi lade i våra sparbössor. Björkarna vi högg var det värsta stora gamla träd, mycket tungarbetade men blev mycket ved av dem, 3 sådana björkar räckte ibland till dagsakårdet. Den vintern var det ganska kallt 10-15 minusg. jag mins ja fick gamla avlagda stövlar från herrskapet på Eklångens gård, som vi kunde hava två par strumpor i, skaftena var ju vida och för att slippa få in snö, stoppade vi omkring med fint hö inte undra på man var trött, när vi kom hem till kvällarna. Jag var liten och spenslig till växten men seg och envis, vilket kanske hjälpte upp krafterna Vi hade omkring 45 min. väg till arbetsplatsen, ibland var det 50-60 cm djup snö att traska i, så vi var rätt så trötta då vi kom fram till arbetsplatsen. Då sade far, nu får ni ta igen er 5 min. Sedan var det att lägga av överkläderna som packades om massäcken så inte mjölken skulle frysa, allt detta plaserades på några brutna grankvishtar. Vår massäck bestod mästadels av tårr smörgås med en ostskiva eller fläskbit samt 1 l. mjölk. När det var över 10 gr. kallt kokade mor upp mjölken och stoppade buteljen i en strumpa, samt lindade om den med tidningspapper då blev den inte så kall till middagen. Så gick dagarna den ena som den andra – Jag undrar vad ungdom av i dag skulle tänka eller sega om sådana strapatser-”

Skogsavverkningen i Eklången okt 2011

2011 sålde Gustaf Larsson trädbestånd på Eklångens gård på 50 hektar* skogsmark till Holmen Skog. De 50 hektaren motsvarar cirka 12 000 kubikmeter virke, som nu Holmen avverkat.

Gårdens totala skogsmark var 220,4 hektar produktiv mark år 2009 samt 36,4 ha impediment, enligt en *(50 hektar (=10 000 kvm x 50) = 500 000 kvm)

skogsbruksplan upprättad av Mellanskog i februari 2009. Virkesvolymen uppgick till totalt 35 000 kubikmeter skog.

Enligt experter var det en mycket välskött skog med stor andel virke i slutavverkningsbar ålder.

OM FOLKSKOLAN PÅ 1890-TALET

1842 beslöt Sveriges riksdag om att införa en allmän folkskola. Det innebar att alla Sveriges socknar på landsbygden och församlingar i städerna inom fem år skulle ordna skollokaler och anställa lärare.

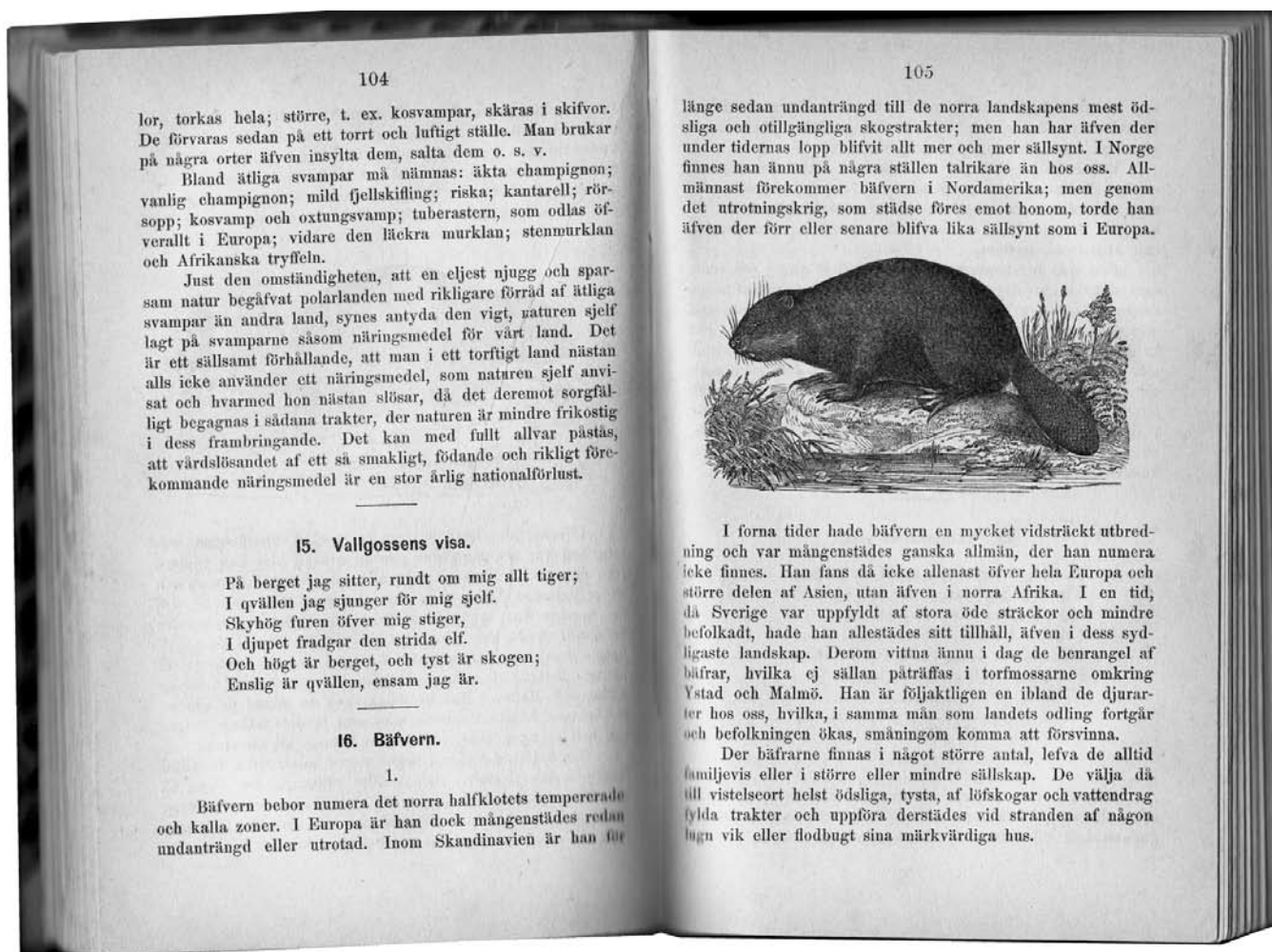
Bland ämnena fanns läsning, räkning, svenska och skrivning, teckning, geografi, historia, kristendom och gymnastik med lek och idrott.

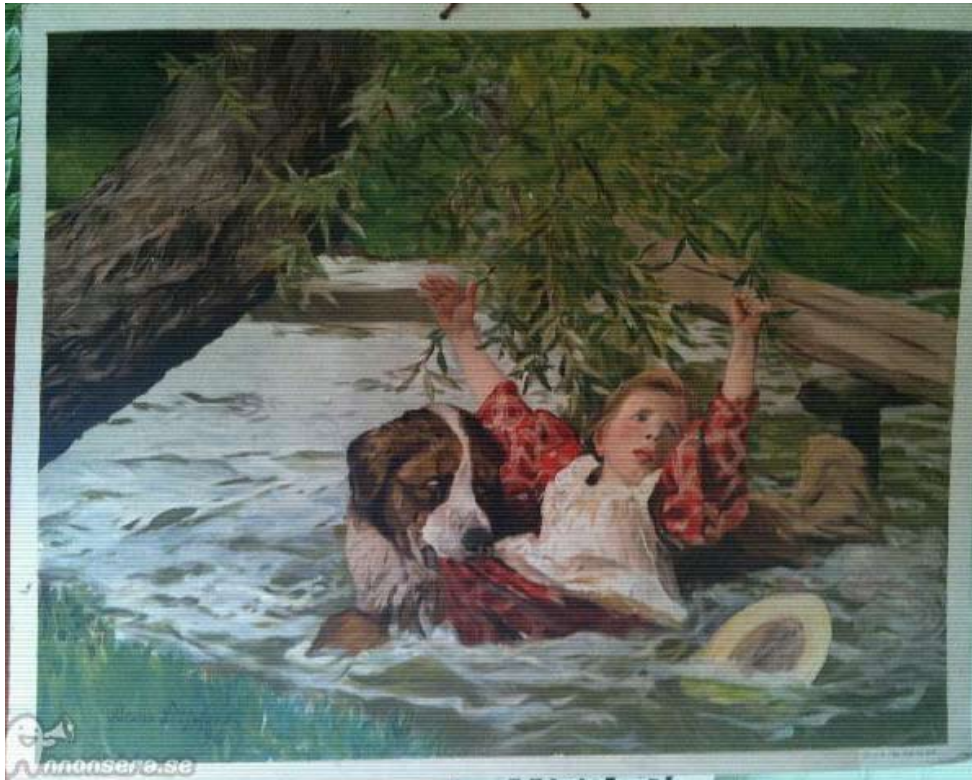
Genom kyrkans undervisning kunde huvuddelen av befolkningen redan läsa i början av 1700-talet; läskunnigheten kontrollerades då av sockenpräster vid de så kallade husförhören.

Men från 1848 var det folkskoleinspektörer som kollade undervisningen.

1878 års stadga föreskrev sexårig folkskola med tolv kurser, men det fanns även klass 7 och klass 8, vilka var frivilliga.

1868 trycktes första upplagan av "Läsebok för folkskolan" som var den första ickereligiösa boken som mer allmänt nådde svenska folket. Karl-Alfred Karlsson och hans klasskamrater hade den säkert. Med läseboken försökte de styrande skapa en nationell samhörighet, förmedla goda exempel genom sedelärande berättelser och ingjuta respekt för överheten hos eleverna. Men "Läsebok för folkskolan" innehöll också naturlära och geografi.

Skolplanschen "Flicka räddas av hund" är en av de sedelärande läromedlen.

Skolplanscherna var föregångare till dagens diabilder, film och TV.

Kanske fanns den här skolplanschen, med motiv efter original av Bruno Liljefors 1896 – "Flicka i nöd räddas av trogen hund" , i Kvarntorps skola när lille Karl-Alfred Karlsson gick där.

I "Läsebok för folkskolan" 1899 finns i alla fall bilden samt en berättelse om flickan Elin som brukade plåga katten och hunden men så råkade hon trilla i dammen och räddades av de trogna djuren. "Sen den dagen plågade hon dem aldrig mer."

En annan vanlig skolplansch vid denna tid var den som visade hur vi levde under stenåldern.

Bouppteckningar berättar

Bouppteckningar är bokslut över de materiella tillgångar som en människa lämnat efter ett helt liv.

Bouppteckningen säger mycket om de omständigheter den avlidne levde i och vad som ansågs värdefullt att bevara.

I vårt arkiv har vi flera bouppteckningar från Eklången. En av dem är en bouppteckning från Ängstugan, förrättad den 5 januari 1915.

Anna-Charlottas far dör

Den avlidne är Karl Olof Andersson född 1843 och död den 1 oktober 1914. Närvarande vid uppteckningen var hans 69 åriga änka Anna Katarina Andersson (f. Eriksson 1845), den 41 åriga dottern Anna Charlotta (född 1873) och hennes ett år äldre make Johan Fredrik Pettersson (född 1872).

När Karl Olof Andersson dog, 71 år gammal, hade första världskriget nyss brutit ut. Gustav V hade varit Sveriges kung sedan 1907.

Anna Charlotta Pettersson

John F Pettersson

Löpsedel för "Aftontidningen" den 29 juni 1914

År 1915 den 5 januari förrättades bouppteckning efter Lagenhetägaren Carl Olof Andersson från Ängstugan i Svila socken, hvilken döttades afled den 1 Oktober 1914, och såsom storbuddel- ägare efterlemnade

1) Sonen Anna Katarina Andersson (född Suckwan)

2) Dotter Anna Charlotta, gift med Johan Fredrik Pettersson boende vid Ängstugan, närvaran- den

Boet utgjafs under edlig förpliktelse af storbuddel- ägare gemensamt, samt antecknades och värderades i följande ordning.

Lagenheten Ängstugan Tackse-
rad till
Kontanta pänningar vid
dödsdagen
Silber en Tumlare

4000	—	4000	—
115	—	115	—
2	—	2	—

Sista sidan av bouppteckningen 1914.

Transport	3035	53	7230	35
Till Mägen enligt räkning	1000	—		
9 månader ränta a 5%	37	50		
Till G. W. Johansson enligt räkning	174	32		
Begravningskostnader	125	—		
Till Bouppteckningsförrättarne	15	—	4387	35

Boets behållning utgör sålunda Kronor 9843 60

Sålunda enligt utgjift antecknat och värderat betyg
Ängstugan den 5 januari 1915
Åspricksson Carl N. Carlsson
Bouppteckningsförrättare

Att allt blifvit riktigt utgjift och intet med
vet och vilja blifvit dolat eller utblemnat,
betygar under edlig förpliktelse, som ofvan

Anna Katarina Andersson. Johan Fredrik Pettersson.
Anna Charlotta Pettersson.

Gris för åttio kronor

Naturligtvis tar bouppteckningen upp husgeråd som lakan, handdukar, laggkärl m.m. samt diverse handredskap.

Bland de mer värdefulla tillgångarna fanns en valack för 700 kronor, fyra kor till ett sammanlagt värde av 475 kronor, en kviga för 125 kronor samt en gris för 80 kronor.

Tillgångar i form av spannmål och foder räknades så här:

700 kg råg á 18 öre	126:-
300 kg hvete á 18	54:-
250 kg korn a+ 16 öre	40:-
1500 hafre á 10 öre	150:-
8 tunnor potatis	48:-
Hö beräknat 9000 kg	450:-
Råghalm beräknat 12000 kg	240:-
Hafrehalm beräknat 1500 kg	45:-

Lägenheten Ängsstugan var taxerad till 4000 kronor

Skulderna fördelades enligt följande.

Inteckning till Vester och Öster Rekarne, Sparbank	2000:-
9 månaders ränta 5%	75:-
Enligt revers med samma bank	437:50
9 månaders ränta till 6%	19:70
till E. Bengtsson Norrlången enl. revers	200:-
L. J. Ekberg Sjösanckan, enl. revers	300:-
till mågen enl. räkning	1000:-
9 månaders ränta á 5%	37:50
Till G.W. Johansson enligt ränta	174:32
Begravningsomkostnader	125:-
Till bouppteckningsförrättarna	15:-

Boets hela behållning uppgår slutligen till 2843:-

Anna-Charlotta blir änka

Karl Olof Anderssons dotter, Anna Charlotta, blev änka den 30 mars 1940 då hennes make Johan Fredrik Pettersson dog. Paret hade flyttat till Alberga och bouppteckningen genomfördes där den 14 april 1940.

Nu rasade andra världskriget ute i världen, Tyskland hade ockuperat Norge och Danmark, ransoneringskort infördes och i Sverige och Eklången var det kärva tider.

Närvarande vid bouppteckningen var förutom Anna Charlotta hennes 38 årige son John Pettersson (f. 1902-07-02) som hade flyttat till Eskilstuna.

I hushållet fanns att ärva 500 kronor i kontanta medel samt möbler och husgeråd för 190 kronor.

Den avlidne hade också en sparbanksbok med ett sparat kapital inkl. ränta på 10001 kronor och 53 öre.

Skulderna uppgick till 977 kronor så den totala behållningen blev 9714:33.

Anna-Charlottas bouppteckning

Anna Charlotta avled den 29 november 1946. Bouppteckningen efter henne gjordes i Alberga den 14 december samma år.

Närvarande vid bouppteckningen var sonen John Pettersson.

Han ärvde 95 kronor i kontanter, litet husgeråd och ett banktillgodohavande på 5572:32.

Skulderna för läkararvode, begravningskostnader och bouppteckningsarvode uppgick till 1366:50.

Hela behållningen slutade på 4171:12, vilket motsvarar cirka 78 000 kronor i dagens penningvärde, mätt med konsumentprisindex.

1946 var året efter att andra världskriget var slut. Framtiden såg ljus ut.

Ransoneringskort för matfett 1940

Anm.

För 100 kronor år 1914 kunde man köpa lika mycket varor och tjänster som för 4377 kronor år 2009 mätt med konsumentprisindex.

År 1940 kunde man köpa lika mycket varor och tjänster för 100 kronor som för 2270 kronor år 2009 mätt med konsumentprisindex.

100 kronor år 1940 motsvarade betalning för lika lång arbetstid som 12213 kronor år 2009 mätt med löneindex för manlig industriarbetare/hantlangare.

TIDNINGS- URKLIPPET

(Folket 19/8 1968)

Butiksdöden

fortsätter att gripa omkring sig. Den 17 augusti drabbas Eklången som då mister sin enda affär. Köpman Lars-Erik Johansson anser det oönsamt att driva sin affär (Johanssons Livs) i en bygd som vintertid har knappt 100 invånare. Nästan en mil får Eklångenborna sedan till närmaste livsmedelsaffär. BILDEN: Inga-Lill Johansson betjänar två gottköpande pojkar. — Se sidan 7.

Glad butiksfinal i Eklången 1000 personer på auktionen

Från lördagens stora varulagerauktion i Eklången. På övre bilden ses publiken strömma till auktionsplatsen utanför butiksfastigheten och på nedre bilden ses auktionisten Richard Andersson i munkhoppning med några budgivare som åtnas om en påse kängö.

All bofast befolkning i Eklångens samhälle, plus nära nog alla sommargäster i bygden, jämte massor av annat folk från när och fjärran hade mött upp till lördagens stora auktion på "kvarlåtenskapen" efter Eklångens sista butik, som slogs igen för alltid på fredagen. Under dagens lopp besöktes auktionen av mer än 1000 personer.

Redan när munvige auktionsförrättaren Richard Andersson drömde till med första klubbslaget, drällde det av skinande dollargrön och prisbilligare 'asfaltbubblor" på alla vägar och tänkbara parkeringsutrymmen intill auktionsplatsen vid köpman Lars Erik Johanssons välkända diversehandel. Trots goda parkeringsplatser ett stycke längre bort envisades de flesta med att försöka böka ihop sina fordon så nära auktionsplatsen som möjligt. Nåja, nu gick det hela ganska bra ändå, fränsett diverse smårepor här och där på lackeringen...

Att dagens auktionspublik har gott om pengar, framgick med all önskvärd tydlighet. Budgivningen var

livlig och auktionsförrättare Richard Andersson och hans medhjälpare hade det svettigt värre. Rubb och stubb av det ansefliga varulagret plus inventarierna i butiken såldes. Omkring 800 utbud rörde det sig om och det blev kväll innan sista klubbslaget föll. Såväl auktionisten som köpman Johansson kan vara belåtna med resultatet. Priserna blev överlag goda ur säljarsynpunkt. Varpåsar med diverse innehåll gick åt som smör i solsken, och många gånger till betydligt högre priser än vad grejorna kostat vid disken i butiken...

Den stora publiken trivdes och stämningen var hög. Så var också slagfärdige Richard med klubban i toppform och publikens skrattmuskler var i flitig verksamhet. Lampglas, konserver, träskor, skönhetsmedel, rättfällor och insektsdödande pulver, skyfflades ut bland budgivarna i en aldrig stnande ström, och i stället strömmade pengar in i kassan. Se det var en auktion i gamla tiders stil och i publikens smak.

Auktionen mer vemodiga epilög är emellertid att nu är Eklången

och bygden omkring helt utan butiksservice. En tragisk utveckling i rationaliseringens heliga tidsålder..

Själva butiksfastigheten som också gick under klubban, blev emellertid osåld. Här fick man inte in något acceptabelt bud, varför fastigheten fortfarande är till salu.

ESKILSTUNA PENSIONÄRSFÖRENING

gör på torsdag en utflykt till Vaxholm. Bussarna går från Djurgårdsallén och besöket har förlagts till Runeskolan, som visas av guider och där dricker man också kaffe.

LÄKARNA

Norske läkaren Björn Barlinn skall till 1 november vara extra läkare på ögonklinikern vid centralasarettet i Eskilstuna.

EXAMINA

Fil kand examen har vid samhällsvetenskapliga fakulteten i Göteborg avlagts av Marianne Junemyr, Malmköping.

Eklångenminnen från 1940 och 50-talen

BASTUFÖRENINGEN

Sedan man byggt en bastu bildades en förening för att driva densamma.

Badet var tillgängligt på fredagar och då badade pojkar och flickor varannan vecka direkt efter skolans slut. Efter skolbarnen var det dambad kl 15.00–18.00 och herrbad kl 18.00–21.00. De vuxnas bad var avgiftsbelagt med 50 öre.

Bastun sköttes av Gustav Steneskog och hans hustru Gärda.

De var pensionärer, Gustav hade varit droskägare i Sthlm, och var på den här tiden ägare till en vacker gammal "Cheva" mod.26, vilken vi betraktade med beundrande blickar, bilar var sevärigheter efter kriget, ty de hade stått undangömda på logar och i garage pga brist på drivmedel.

Det skall tilläggas att Steneskog flyttat från Stockholm till Karlsborg vid sin pensionering.

Bastun bestod av en murad eldstad, under en stor stenfylld kittel vari varmvatten slogs, vilket förångades och spred en mycket behaglig värme. I bastun fanns tre olika sittnivåer (lavar) så man kunde välja den värme man ville ha eller tålde.

Efter paret Steneskog sköttes bastun av Georg Andersson vid Frideborg och hans maka Edit. Badet lades så småningom ner, men byggnaden finns kvar beläget vid diket mellan Viksberg och Frideborg och i anslutning till vägen.

SLAKTAR-LASSE

Lars Larsson, allmänt kallad Slaktar-Lasse, minns vi som en mycket sympatisk farbror. Han levde mellan åren 1875–1950 (årtalen lite osäkra) och bodde i en liten stuga vid Skogsborg. Vi grabbar var ofta uppe hos honom ty han hade alltid något gott att bjuda på. Han ingick i ett gäng farbröder från både samhället och skogen som träffades i Georg Anderssons affär på kvällarna och utbytte "senaste nytt" i väntan på tidningen som kom med tåget. Det var en farbror med den tidens stora mustascher, slaktare till yrket, som sålde sitt kött hemmavid, men distribuerade även med häst och vagn sina varor i trakterna kring både Stålboga, Björndammen och Dunkerstrakterna i övrigt. "Bäst före datum" lär enligt en del källor inte varit så noga med ibland i sommarvärmerna ty han var inte alltid nykter under distributionen. Lasse var dock

Steneskogs Cheva årsmodell 1926

omtyckt, färgstark och lär ha fällt många skojiga kommentarer på frågan om köttet var bra.

Lasse drabbades av sorg då makan dog av blodförgiftning någon gång år- 38-42 och Lasse lämnade jordelivet i början av 50-talet. Paret hade en dotter Lisa kallad Slaktar-Lisa vars vidare levnadsöde är okänt.

ERIK FLODMARK

Erik, som var född 1918, arbetade på sågen hos Strömgren åren 1938-1972 då han pensionerades. Han var en arbetsmyra uti fingerspetsarna och en allt i allo.

Vid sågning var han plankbärare och bar alltid utan kudde på axel, byggde staplar på upp till 10 m.

Erik var även en duktig maratonlöpare, tog brons vid SM 1949 på tiden 2.41.05. Idrottsoriginalet från Eklången var en "tvärmänniska", han idrottade på sina villkor, således lade han ned orienteringen i början av 60-talet. Orsaken var påbudet om heltäckande klädsel p.g.a. den härjande gulsots-epidemin. När han inte fick springa i kortbyxor lade han skorna på hyllan. Punkt slut!

Flodmark var också en duktig träsnidare och hans specialitet var att göra träskålar av allehanda trädknölar som bildas på trädstammarna.

Erik Flodmark bodde i Johannisdal.

Texten om bastubad har skrivits av Roland Arrebäck som också tillsammans med Per Friberg bidragit till texten om Flodmark.

Om SlaktarLasse skrev Bengt Olsson. Alla tre uppvuxna i Eklången.

GRÄVNINGSARBETEN FÖR HAND

Olle Ehrlin som bodde i Furuvik mellan 1950-82 utförde tillsammans med en kompis grävningssarbeten för hand under åren 1954-64. Han grävde dels täckdiken, la igen öppna avloppsdiken, t.ex. från Blombacka, Björksäter, Alberga, Koppartorp o.s.v.

Ett stort vattenutflöde mellan Sörsjön o Tummelsta grässkar o rensade de nästan varje år, allt för hand.

Då jag, Inga-Britt Johansson, sedermera Ehrlin gick mina 6 år i Kvarntorps skola hände det att vi fick besöka Koppartorp skola för skolfilmsvisning. 1943 visades t.ex. en film om Gunder Hägg när han löpte.

Eklångens bastu besöktes av oss varje vecka, varannan vecka flickor o pojkar.

Bastuföreståndare var Märta Kårefledt.

Runt 40-talet var det missväxt något år, då kunde man slå gräs till korna i Flättsjön. Så gjorde min far som var bonde i Östertorp. Han torkade det som hö o kunde på så sätt behålla besätningen över vintern.

Ragnar Karlssons i Långgölet far var Kristidsnämndens ordförande. Han tillhandahöll ransoneringskort som vi måste ha under krisåren 1939-45.

Nedskrivet av Inga-Britt Johansson Ehrlin som tidigare bodde i Björkgläntan

Fotot

Här står tre glada eklångenkillar på trappan utanför "Agdas" affär en sommardag någon gång 1936-37.

Det är Allan Ohlsson, Ture Gustavsson och troligen Valter Johansson.

De ser rätt nöjda ut och kanske anar man en smula uppkäftighet i deras hållning. De håller något i händerna.

Alla tre tillhör de den socialdemokratiska ungdomsklubben i Eklången och antagligen är det agitationsskrifter de håller i händerna.

Mer om SSU i Eklången i nr 2 av "Eklången förr och nu".

Skrock och skrönor i Eklången förr

Här och där i eklångensskogarna kan man finna stenrösen som man frågar sig varför de finns där. En del av rösena kan vara mycket gamla för redan i början av 1800-talet fanns ”förklaringar” till dem.

Ett röse, s.k. offerkast, syns tydligt vid Högstensvägen vid avfarten mot Hedmossen. Det är också markerat på den ekonomiska kartan.

Folkskollärare Johan Svedberg i Ärla socken berättade på 1850-talet:

”Icke långt öster om Flensåsen, nära landsvägen som sträcks mellan Rinkesta och Björndammens bruk, inom denna socken, finner man åtskillige av sten, jord, ris och stubbar sammanlagda högar, kallade rösen, och berättas det, människor där av rövare blivit mördade, dels ock att rövare där blivit ihjälslagna, och har man av ålder haft en sed, att varje människa, som där vandrar förbi, alltid ökat dessa rösen med stenar, stubbar eller kvistar av det som kunnat vara till handa.”

Trollpackan som hämnades vid Eklången

På 1800-talet hade den sörmländske konstnären Olof Hermelin Vitterhetsakademiens uppdrag att inventera fornlämningar. Om Ärla socken skrev han år 1861 följande:

”Det var en gång en skogvaktare, som tjänade vid Rinkesta herrgård. Han tjänade länge och väl, och till belöning fick han ett litet ställe vid namn Nyckelbro i donation av Rinkesta ägare. Dagligen var han ute och jagade. Han hade god framgång med sitt skytten. Detta kom sig därav att uti eller vid det s k Hammarberget bodde ett kvinnligt skogstroll, som han hade blivit bekant med, och hon hjälpte honom så att än ett, än ett annat villebråd kom före, och alltid träffade han målet. Trollet besökte honom ofta och han henne. Slutligen ledsnade han dock vid hennes efterhängsenhet, och efter att vederbörligen ha berett sig för saken (måhända hade han tagit hår av trollet och virat om kulan) lade han sig i försåt för att skjuta ihjäl henne.

Hemma på Nyckelbro skulle det bli slätterkalas och trollet var bjudet. Skogvaktaren låg bakom en buske och väntade. Nu kom trollet gående på vägen. Skogvaktaren lade an och tryckte till. Trollet föll men utropade därvid ”Din död skall bli som min”.

Några dagar därefter avlossades bössan av våda, då jägaren skulle skjuta ut en ekstock i sjön Eklången för att fiska. Skottet gick honom genom livet och han dog. På den platsen där trollet dog är ett så kallat röse, varför alla förbifare kastar stenar och grenar. Dessa senare antändas stundom. Här återfinner vi det urgamla bruket att rena oheliga platser med bålbränning-” (Vitterhetsakademiens arkiv, Stockholm).

och grenar. Dessa senare antändas stundom. Här återfinner vi det urgamla bruket att rena oheliga platser med bålbränning-” (Vitterhetsakademiens arkiv, Stockholm).

Källor: Manuskript i Uppsala Universitetsbibliotek, W 1133 och Ivar Schnell, Ärlaboken, 1954.

Kanske bodde trollpackan i grottan i Kammarberget. Den har varit tillhåll för trollpackor, stråtrövare och - i modern tid - tjuvar och tjuvgods.

”Far ändå åt helvite men stänä i Heamöse!”

När det gäller gamla skrönor om våra trakter hittar man en hel del hos folklivsupptecknaren Gustav Ericsson som under åren 1830-1840 reste runt i Åkers och Rekarne härader för att uppteckna sedvänjor, folktro, dialekter, arbetsmetoder m.m.

Han återger en berättelse från Ärla och Eklången.

”En bondkärning som var trollpacka befallde sin dräng att smörja hövagnen. Drängen förundrade sig att, där han hade ett horn, för att med ivarande smörja framtaga för dylika behof, finna två. Han tog det han icke igenkände som sitt men det var ett horn som gumman hade trollsmörja uti; och vid han smorde och smorde så började vagnen lätta

sig från marken. Till slut kunde icke drängen hålla vagnen utan han »baddade» af upp i luften. Han gick in till gumman och beklagade ödet och gumman blef utom sig och sprang ut och skrek på vagnen: ”Far ändå åt helvite’ men stänä i Heamöse!” Vagnen stog i väg likaväl men det blef ingen annan råd än att han föll i Hed Mosse. Hedmosse ligger i Ärla Socken och ännu lefvande personer försäkra heligt på ära och tro att de för icke så länge sedan sett vagnen till en god del ofvan jordytan. Flere dylika sägner finnas.”

Ur ”Folklivet i Åkers och Rekarne Härader av Gustav Ericsson, 3. Tro, vantrö, övertro” utgiven av Magdalena Hellquist, Dialekt och folkminnesarkivet 1992.

Annons

GÖR EN TIDSRESA I SOCKNEN!

Besök Sockenstugan i Stenkvista

Öppet hus 21 januari kl. 13.00–15.00!

**Välkommen till vårt lokala hembygdsmuseum
som visar sockendräkten, verktyg, prylar, foton, kartor m.m.
från förr.**

**Rolf Gustafsson berättar om stugan som en gång
var fattigstuga för tolv inhysingar.**

Om du kommer från Ärla. Kör Hällbergavägen genom Hällberga och fortsätt till rondellen där vägarna mot Skogstorp, Eskilstuna och Katrineholm möts. Runda rondellen och kör mot Katrineholm 200 meter på väg 53, ta första till vänster.

Arrangör: Ärla-Stenkvista Hembygdsförening

Välkommen!

Bidragsgivare till detta nummer, utöver projektgruppen: Margareta Bergqvist, Barbro Svanström, Bengt Olsson, Carl-Eric Carlsson,

Efter årsskiftet upphör bidragen från Leader Inlandet till vårt projekt "Eklången förr och nu". Men

vi fortsätter att jobba med att utforska Eklångens historia.

Du kan alltså bidra med material och berättelser även framöver.

Projektgruppen

Roland Arreback, 073-715 74 49 · arreback@comhem.se
Gunilla Björklund, 016-742 41 · ordochbild.gunilla@telia.com
Tommy Eklånge, 016-740 68, 0709-90 19 27 · eklanges.el@tele2.se
Björn Hallberg, 016-741 75 · bjorn.hallberg@d.lrf.se
Fred Hallberg, 016-742 73 · fred.hallberg@telia.com
Conny Hellström, 016-740 68 · conny_hellstrom@hotmail.com
Mario Matteoni, 016-742 41 · ordochbild.mario@telia.com
Mats Önneshö, 016-741 16 · mats.onnesjo@eklangen.se

God Jul och Gott nytt År!

Intresserad?

Du som är född och uppvuxen här i Eklången, eller bott här några år, har naturligtvis mycket att berätta, värt att dokumentera för vårt projekt. Varför inte börja med att skriva ner dina egna minnen?

Säkert har du också en del dokument som kan vara intressanta för projektet – foton, fastighetshandlingar, brev m.m.

Dessa vore också värdefulla att lägga in i vår växande databas om Eklången förr och nu. Vi scannar in dem så du behåller originalen.

Har du tips om personer som vi borde intervjua om hur det var i Eklången förr?

Kontakta någon i projektgruppen!

Mer om "Eklången förr och nu" finns på vår bloggsida på Internet.

Gå in på <http://eklangenfon.blogspot.com>

EKLÅNGEN FÖRR OCH NU • NR 7

Redaktör: Mario Matteoni. Layout: Gunilla Björklund

"Eklången förr och nu" är ett projekt inom Eklångens Byalag och stöds av pengar från EU, Leader Inlandet och Jordbruksverket.

